

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลโครงการบริการวิชาการแก่สังคม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคการดำเนินการโครงการบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2555 2) ประเมินผลการบูรณาการงานวิชาการแก่สังคมประจำปี 2555 กับการเรียนการสอนและการวิจัย 3) ประเมินการนำความรู้และประสบการณ์จากการบริการวิชาการแก่สังคม ประจำปี 2555 ไปใช้ประโยชน์ และผลกระทบของการให้บริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 4) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการนำผลการประเมินไปพัฒนาระบบและกลไกหรือกิจกรรมการให้บริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการนำผลการประเมินไปปรับปรุงการบูรณาการงานบริการวิชาการแก่สังคม กับการเรียนการสอนและการวิจัยของมหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ 1) โครงการบริการวิชาการแก่สังคมที่ได้รับจัดสรรงบประมาณแผ่นดินประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2555 มีจำนวน 176 โครงการ โดยศึกษาจากประชากร และ 2) ผู้รับผิดชอบ/หัวหน้าโครงการบริการวิชาการแก่สังคมของแต่ละแผนงาน ร้อยละ 10 ของจำนวนโครงการ 163 โครงการ ได้กลุ่มตัวอย่าง 22 คน และผู้รับบริการ/ผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้รับบริการ/ผู้เกี่ยวข้องตามโครงการที่สุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 คนต่อโครงการ ได้กลุ่มตัวอย่าง 44 คน รวมทั้งสิ้น 66 คน โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายด้วยการจับฉลาก เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบบันทึกข้อมูล 2) แบบสอบถาม 3) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และ 4) การสนทนากลุ่ม ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยข้อมูลเชิงปริมาณ ทำการวิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ และข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ข้อมูลพื้นฐานผลการดำเนินการโครงการบริการวิชาการแก่สังคม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2555

การดำเนินงานโครงการบริการวิชาการแก่สังคม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 มหาวิทยาลัยมีโครงการบริการวิชาการแก่สังคม จำนวนทั้งสิ้น 176 โครงการ โดยแผนงานที่มีจำนวนโครงการที่ให้บริการวิชาการมากที่สุดคือ แผนงานที่ 7 แผนงานพัฒนาทรัพยากรเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชน โดยหน่วยงานของมหาวิทยาลัยที่จัดบริการวิชาการแก่สังคมมากที่สุด คือ สำนัก/สถาบัน/ศูนย์ และสาขาวิชา

มหาวิทยาลัยได้รับจัดสรรงบประมาณโครงการบริการวิชาการแก่สังคม ในปี 2555 จำนวนทั้งสิ้น 32,876,242 บาท แผนงานที่ได้รับงบประมาณสูงสุดคือ แผนงานที่ 1 แผนงานบริการวิชาการแก่สังคมตามยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย ผลการดำเนินงานเมื่อเปรียบเทียบเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรกับเงินงบประมาณที่ใช้จริงในการจัดบริการวิชาการแก่สังคม พบว่า ในภาพรวมงบประมาณที่ใช้จริง ร้อยละ 73.85

ของจำนวนเงินที่ได้รับจัดสรร โดยแผนงานที่มีการใช้งบประมาณเมื่อเปรียบเทียบกับงบประมาณที่ได้รับจัดสรรสูงสุด คือ แผนงานที่ 5 แผนงานการให้บริการวิชาการแก่สังคมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับแผนงานที่ใช้จ่ายงบประมาณน้อยที่สุด คือ แผนงานที่ 11 แผนงานโครงการหนึ่งมหาวิทยาลัยหนึ่งจังหวัด

ประเภทการให้บริการวิชาการแก่สังคมตามแผนงานการให้บริการวิชาการแก่สังคมมากที่สุด คือ การให้บริการวิชาการแก่สังคมโดยจัดอบรม สัมมนา เสวนา และดูงาน โดยมีจำนวนผู้เข้ารับบริการโครงการบริการวิชาการแก่สังคม ทั้งสิ้น 28,429 คน แผนงานที่มีจำนวนผู้รับบริการวิชาการมากที่สุด คือ แผนงานที่ 2 แผนงานบริการวิชาการแก่สังคมของ 12 สาขาวิชา กลุ่มเป้าหมายในการให้บริการวิชาการฯ มากที่สุด คือ กลุ่มนักเรียน นักศึกษา เยาวชน และประชาชนทั่วไป กลุ่มเป้าหมายในการจัดบริการวิชาการแก่สังคมที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ กลุ่มพระภิกษุ และเมื่อจำแนกกลุ่มเป้าหมายในการให้บริการวิชาการตามแผนงาน พบว่า กลุ่มนักเรียน นักศึกษา เยาวชน และประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ได้รับบริการในแผนงานที่ 1 แผนงานบริการวิชาการแก่สังคมตามยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย สำหรับกลุ่มกลุ่มครู และบุคลากรทางการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่รับบริการตามแผนงานที่ 7 แผนงานพัฒนาทรัพยากรเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชน (ทุกหน่วยงาน) สำหรับกลุ่มผู้ว่างงาน ผู้สูงอายุ ผู้ต้องขัง ผู้ถูกคุมประพฤติ และผู้ด้อยโอกาส ส่วนใหญ่รับบริการตามแผนงานที่ 12 แผนงานฟื้นฟูคุณภาพชีวิตจากผู้ประสบภัยพิบัติทั่วทุกภูมิภาค

สำหรับพื้นที่การให้บริการโครงการบริการวิชาการแก่สังคมมากที่สุด คือ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี และปริมณฑล ส่วนพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมโครงการบริการวิชาการแก่สังคม น้อยที่สุด คือ ภาคเหนือ โดยการให้บริการโครงการบริการวิชาการแก่สังคมในพื้นที่กรุงเทพมหานคร นนทบุรี และปริมณฑล ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่รับบริการในแผนงานที่ 7 แผนงานพัฒนาทรัพยากรเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชน (ทุกหน่วยงาน) สำหรับพื้นที่อื่น ๆ เช่น ทุกภูมิภาค หรือมากกว่า 1 จังหวัด หรือ 1 ภูมิภาค พื้นที่ในการบริการของศูนย์วิจัยพัฒนาบริการทั้ง 10 ศูนย์ สถานพินิจ และเรือนจำ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่รับบริการตามแผนงานที่ 1 แผนงานบริการวิชาการแก่สังคมตามยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย ส่วนพื้นที่ภาคกลาง ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินกิจกรรมตามแผนงานที่ 7 แผนงานพัฒนาทรัพยากรเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชน (ทุกหน่วยงาน)

ในด้านการดำเนินโครงการบริการแก่สังคมที่แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด พบว่า ในภาพรวม มีโครงการที่ดำเนินการแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด จำนวนทั้งสิ้น 158 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 89.77 ของจำนวนโครงการทั้งหมด โดยแผนงานที่ดำเนินโครงการแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดมีจำนวนทั้งสิ้น 7 แผนงาน คือ แผนงานที่ 4 แผนงานการนำข้อค้นพบจากการวิจัยไปสู่การให้บริการวิชาการแก่สังคม (โครงการเดิม) แผนงานที่ 5 แผนงานการให้บริการวิชาการแก่สังคมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แผนงานที่ 6 แผนงานส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อการบริการวิชาการแก่สังคม แผนงานที่ 8 แผนงานบริการวิชาการแก่สังคมของศูนย์วิจัยพัฒนา แผนงานที่ 9 แผนงานบริการวิชาการแก่สังคมในวันสถาปนาของมหาวิทยาลัย แผนงานที่ 10 แผนงานส่งเสริมชมรมนักศึกษา มสธ เพื่อบริการวิชาการแก่สังคม และแผนงานที่ 12 แผนงานโครงการหนึ่งมหาวิทยาลัยหนึ่งจังหวัด โดยแผนงานที่มีการดำเนินการวิจัยแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด

น้อยที่สุด คือแผนงานที่ 1 แผนงานบริการวิชาการแก่สังคมตามยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย ร้อยละ 69.44 ของโครงการทั้งหมด 11 โครงการ

ในด้านการนำงานบริการวิชาการแก่สังคมไปบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีแผนงานที่ดำเนินการในลักษณะการบูรณาการดังกล่าว 5 แผนงาน คือ แผนงานที่ 1 แผนงานบริการวิชาการแก่สังคมตามยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย แผนงานที่ 2 แผนงานบริการวิชาการแก่สังคมของ 12 สาขาวิชา แผนงานที่ 3 แผนงานการส่งเสริมงานวิจัยไปสู่การให้บริการวิชาการแก่สังคม (โครงการใหม่) แผนงานที่ 5 แผนงานการให้บริการวิชาการแก่สังคมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และแผนงานที่ 7 แผนงานพัฒนาทรัพยากรเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชน (ทุกหน่วยงาน) พบว่า จากจำนวนโครงการทั้งสิ้น 129 โครงการ ผู้รับผิดชอบโครงการระบุว่ามีการบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย จำนวน 40 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 31.01 เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนโครงการที่มีการบูรณาการกับการเรียนการสอนกับจำนวนโครงการทั้งหมดในแต่ละแผนงาน พบว่า แผนงานที่มีการบูรณาการมากที่สุด คือ แผนงานที่ 7 แผนงานพัฒนาทรัพยากรเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชน (ทุกหน่วยงาน) แผนงานที่ 2 แผนงานบริการวิชาการแก่สังคมของ 12 สาขาวิชา และแผนงานที่ 3 แผนงานการส่งเสริมงานวิจัยไปสู่การให้บริการวิชาการแก่สังคม (โครงการใหม่) โดยลักษณะการบูรณาการส่วนใหญ่เป็นการบูรณาการกับการเรียนการสอนกับชุดวิชา นำไปปรับปรุงชุดวิชา นำไปเป็นส่วนหนึ่งของการเขียนหนังสือและตำรา และอื่น ๆ ได้แก่ การนำเป็นกรณีศึกษาในการจัดประสบการณ์วิชาชีพบัณฑิต

สำหรับแผนงานที่มีการบูรณาการโครงการบริการวิชาการแก่สังคมกับการวิจัยของมหาวิทยาลัย คือ แผนงานที่ 3 แผนงานการส่งเสริมงานวิจัยไปสู่การให้บริการวิชาการแก่สังคม (โครงการใหม่) พบว่า จากจำนวนโครงการทั้งสิ้น 11 โครงการ มีจำนวนโครงการที่ผู้รับผิดชอบโครงการระบุว่ามีการบูรณาการบริการวิชาการแก่สังคมกับการวิจัยของมหาวิทยาลัย จำนวน 3 โครงการ โดยหน่วยงานที่มีการบูรณาการกับการวิจัยมากที่สุดคือ สำนักเทคโนโลยีการศึกษา

ในด้านความพึงพอใจของผู้เข้ารับบริการในกระบวนการให้บริการวิชาการแก่สังคม จากการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับบริการในกระบวนการตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ระดับความพึงพอใจร้อยละ 80 นั้น ในจำนวนโครงการบริการวิชาการแก่สังคม 136 โครงการ เป็นโครงการที่ผู้เข้ารับบริการมีความพึงพอใจในกระบวนการให้บริการตามเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด ร้อยละ 99.26 และมีความพึงพอใจต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 0.74 โดยแผนงานที่มีผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อกระบวนการให้บริการเป็นจำนวนมากที่สุด คือ แผนงานที่ 7 แผนงานพัฒนาทรัพยากรเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชน (ทุกหน่วยงาน)

ในด้านการนำความรู้จากการบริการวิชาการแก่สังคมไปใช้ประโยชน์ ในจำนวนโครงการบริการวิชาการแก่สังคมที่มีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ จำนวน 137 โครงการ มีโครงการที่ผู้เข้ารับบริการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ตามเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด ร้อยละ 98.54 และมีโครงการวิจัยที่มีผู้รับบริการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 1.46 โดยแผนงานที่มีผู้รับบริการนำไปใช้ประโยชน์มีจำนวนมากที่สุด คือ แผนงาน 7 แผนงานพัฒนาทรัพยากรเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชน (ทุกหน่วยงาน) มีเพียงแผนงานที่ 2 มีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ต่ำกว่าร้อยละ 80

ในด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการโครงการวิชาการแก่สังคม จากจำนวนโครงการบริการโครงการวิชาการแก่สังคมที่มีข้อมูลในเรื่องของความพึงพอใจ จำนวน 122 โครงการ ผู้เข้ารับบริการในโครงการทั้งหมดระบุว่ามีความพึงพอใจโครงการวิชาการแก่สังคมตามเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด ร้อยละ 80 โดยแผนงานที่มีจำนวนโครงการมากที่สุด คือ แผนงาน 7 แผนงานพัฒนาทรัพยากรเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชน (ทุกหน่วยงาน)

5.1.2 ประเมินความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคการดำเนินการโครงการบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555

ในการวิจัยนี้กำหนดการประเมินความสำเร็จของโครงการบริการวิชาการแก่สังคมตามผลผลิต : เป็นระดับผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) ดังนี้

1) การประเมินความสำเร็จของโครงการบริการวิชาการแก่สังคมโดยพิจารณาการบรรลุวัตถุประสงค์ระดับผลผลิต โดยพิจารณาจากผลการดำเนินการจริงเมื่อเทียบกับเป้าหมายที่มหาวิทยาลัยกำหนด คือ จำนวนโครงการที่ได้รับทุนจากโครงการบริการวิชาการแก่สังคม จำนวนผู้รับบริการโครงการบริการวิชาการแก่สังคม จำนวนโครงการบริการวิชาการที่แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด และความพึงพอใจของผู้รับบริการในกระบวนการให้บริการ และกำหนดตัวชี้วัดประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณเพิ่มเติม คือ จำนวนงบประมาณที่ใช้จริงสำหรับดำเนินการตามบริการโครงการบริการวิชาการแก่สังคม โดยผลการประเมินความสำเร็จของโครงการบริการวิชาการแก่สังคม ในระดับผลผลิตบรรลุเป้าหมายเกือบทุกตัวชี้วัด ยกเว้นประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อโครงการบริการวิชาการแก่สังคม ร้อยละ 73.85 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์จึงไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

2) การประเมินความสำเร็จของโครงการบริการวิชาการแก่สังคมตามตัวชี้วัดระดับผลลัพธ์ กำหนดไว้ 2 ประเด็น คือ 1) การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ และ 2) ความพึงพอใจของผู้รับบริการ/หน่วยงาน/องค์กรที่รับบริการ โดยผลการประเมินความสำเร็จของโครงการบริการวิชาการแก่สังคม ตัวชี้วัดระดับผลลัพธ์ ในด้านการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของผู้เข้ารับบริการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือร้อยละ 80 และในด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ/หน่วยงาน/องค์กรที่รับบริการโครงการบริการวิชาการแก่สังคมบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือร้อยละ 80

5.1.3 ประเมินผลการบูรณาการงานวิชาการแก่สังคมประจำปี 2555 กับการเรียนการสอนและการวิจัย ปรากฏผล ดังนี้

1) การบูรณาการงานวิชาการแก่สังคมกับการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย โครงการบริการวิชาการแก่สังคมประจำปี 2555 ของมหาวิทยาลัยที่มีการบูรณาการกับการเรียนการสอนซึ่งมี 5 แผนงาน คือ แผนงานที่ 1 แผนงานที่ 2 แผนงานที่ 3 แผนงานที่ 5 และแผนงานที่ 7 มีผลการดำเนินการในการบูรณาการกับการเรียนการสอน ร้อยละ 31.01 ต่ำกว่าเกณฑ์จึงไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2) การบูรณาการโครงการบริการวิชาการแก่สังคมกับการวิจัยของมหาวิทยาลัย แผนงานที่ 3 แผนงานส่งเสริมงานวิจัยไปสู่การให้บริการวิชาการแก่สังคม (โครงการใหม่) มีผลการดำเนินการในการบูรณาการกับการวิจัย ร้อยละ 27.27 ต่ำกว่าเกณฑ์จึงไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

5.1.4 ประเมินการนำความรู้และประสบการณ์จากการบริการวิชาการแก่สังคม ประจำปี 2555 ไปใช้ประโยชน์ และผลกระทบของการให้บริการวิชาการแก่สังคม แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1) การนำความรู้ที่ได้รับจากบริการวิชาการวิชาการแก่สังคมไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการโครงการบริการวิชาการแก่สังคมจำนวนทั้งสิ้น 137 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 98.54 บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และในมิติของผู้รับผิดชอบโครงการได้มีการนำไปต่อยอดโดย (1) นำมาปรับปรุงชุดวิชา (2) ต่อยอดในการทำวิจัย และ (3) ขยายการจัดอบรมให้กลุ่มอื่นๆ

2) ความพึงพอใจของผู้รับบริการโครงการวิชาการแก่สังคมของผู้รับบริการโครงการวิชาการแก่สังคม ร้อยละ 100 บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

3) ความสอดคล้องของโครงการบริการวิชาการแก่สังคมกับความต้องการของผู้รับบริการ จากการจัดทำสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ ระบุว่าได้สำรวจความต้องการรับบริการวิชาการแก่สังคม เพื่อมาจัดทำโครงการจากปัญหา หรือข้อเสนอแนะที่ได้จากจัดทำโครงการบริการวิชาการในปีที่ผ่านมา รวมทั้งสภาพปัญหา ความต้องการที่เป็นกระแสในขณะนั้น อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่ได้ดำเนินการโดยใช้เครื่องมือในการสำรวจความต้องการอย่างเป็นทางการ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายโครงการบริการวิชาการแก่สังคมที่จะจัดบริการวิชาการแก่สังคมจึงขึ้นกับความพร้อมและความสนใจของผู้รับผิดชอบโครงการ มีการประเมินความคาดหวังทั้งก่อนและหลังการจัดโครงการบริการวิชาการแก่สังคมและบางโครงการ ผู้ให้ข้อมูลมีการติดตามหลังการบริการวิชาการแก่สังคม

5.1.5 แนวทางในการนำผลการประเมินไปพัฒนาระบบและกลไกหรือกิจกรรมการให้บริการวิชาการแก่สังคม และแนวทางในการนำผลการประเมินไปปรับปรุงการบูรณาการงานบริการวิชาการแก่สังคม

1) แนวทางในการพัฒนาระบบและกลไกหรือกิจกรรมการให้บริการวิชาการแก่สังคม

1.1) ในระดับนโยบายการจัดทำแผนงานบริการวิชาการแก่สังคม

- ควรให้หน่วยงานมีส่วนร่วมพิจารณาจัดทำแผนแม่บทโครงการบริการวิชาการแก่สังคมตามพันธกิจของหน่วยงานเป็นหลัก แทนการกระจายเป็นแผนงานต่างๆ ตามตำแหน่งผู้บริหารในการประสานงานแผนงานบริการวิชาการแก่สังคม

1.2) การนำแผนงานไปถ่ายทอดสู่การปฏิบัติ

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถอดสู่ตัวบ่งชี้ของกิจกรรมบริการวิชาการฯ ได้แก่ ศูนย์ประสานงานการประกันคุณภาพการศึกษา และกองแผนงานควรหารือร่วมกันในการกำหนดรายละเอียดเกณฑ์ที่เป็นรูปธรรม วิธีการจัดเก็บข้อมูลได้จริง และหลักฐานประกอบการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานที่ชัดเจน และแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้รับผิดชอบโครงการทราบและปฏิบัติ

- กองแผนงานจัดทำรูปแบบการเขียนโครงการและตัวชี้วัด (Template) ให้ผู้รับผิดชอบโครงการเลือกนำไปใช้ในการประเมินโครงการที่สะท้อนลักษณะการให้บริการได้จริง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนความพึงพอใจ และอาจเพิ่มการวัดการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงคุณภาพ การติดตามผลกระทบของโครงการให้ผู้รับผิดชอบโครงการระบุให้ชัดเจนตั้งแต่ขั้นตอนการส่งแบบขอเสนอโครงการ

1.3) การกำหนดเป้าหมายของโครงการบริการวิชาการแก่สังคมระดับผลผลิต และผลลัพธ์ภาพรวม ในระดับมหาวิทยาลัย กองแผนงานและศูนย์ประสานงานการประกันคุณภาพการศึกษาควรประสานงานกันเพื่อกำหนดให้ชัดเจนว่าเป้าหมายระดับผลผลิต และเป้าหมายระดับผลลัพธ์ในระดับแผนงานต้องการข้อมูล หลักฐานอะไรบ้างตามตัวชี้วัด และผู้รับผิดชอบโครงการจะต้องดำเนินการและจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน เช่น การสำรวจความคิดเห็น ความคาดหวังของผู้รับบริการวิชาการแก่สังคม การมีส่วนร่วม การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ และการติดตามผล เป็นต้น

นอกจากนั้น ควรกำหนดให้ผู้รับผิดชอบโครงการระบุการรายงานผลการดำเนินการให้ชัดเจน ตั้งแต่ขั้นตอนการส่งแบบขอเสนอโครงการ รวมทั้งติดตามเป้าหมายระดับผลลัพธ์เป็นรูปธรรมโดยมีหลักฐานเชิงประจักษ์ ซึ่งอาจจะเป็นเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพได้

1.4) การให้บริการในขั้นตอนการดำเนินการบริการวิชาการสังคม

- ควรมีเจ้าหน้าที่กองแผนงานให้คำแนะนำในรายละเอียดการเบิกจ่าย การจัดซื้อ จัดจ้าง หรือจัดอบรมให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ที่ทำหน้าที่เลขาโครงการ หรือ จัดทำเป็นบริการตอบคำถามทางอิเล็กทรอนิกส์ FAQ เป็นต้น

- กองแผนงานในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการบริการวิชาการแก่สังคม ควรแจ้งผู้รับผิดชอบให้ระบุในโครงการเพื่อการติดตามและรายงานผลการติดตามผู้รับบริการในด้านการนำไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการติดตามผู้รับบริการในด้านการนำไปใช้ประโยชน์

- มหาวิทยาลัยควรมีช่องทางประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยที่หลากหลาย ทั้งในการประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวการจัดกิจกรรมบริการวิชาการแก่สังคม การรับสมัครเข้าร่วมโครงการ และให้บริการสืบค้นบริการวิชาการตามความสนใจได้

- การติดตามผลการดำเนินการโครงการบริการวิชาการแก่สังคม มหาวิทยาลัยหรือคณะทำงานเพื่อพิจารณาโครงการและติดตามผลการดำเนินงานโครงการบริการวิชาการแก่สังคมควรมีระบบมาตรการในการเร่งรัดติดตามที่เป็นรูปธรรม หรือมีระบบติดตามแจ้งเตือน (warning) ล่วงหน้า

5.1.6 การจัดโครงสร้างสถาบันเพื่อเป็นกลไกในขับเคลื่อนการจัดบริการวิชาการแก่สังคม

1) โครงสร้างในการขับเคลื่อน ติดตามและกำกับการจัดบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัย ทั้ง 2 คณะ คือ (1) คณะทำงานพิจารณาโครงการและติดตามผลการดำเนินงานโครงการบริการวิชาการแก่สังคม ซึ่งมีรองอธิการบดีที่กำกับดูแลกองแผนงานเป็นประธาน และ (2) คณะกรรมการเร่งรัดติดตามการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ ซึ่งมีรองอธิการบดีที่กำกับดูแลการเงินของมหาวิทยาลัยเป็นประธาน ควรจัดให้มีการประชุมเป็นประจำทุกเดือนในลักษณะการประสานงานกันในการติดตามผลการดำเนินงาน และการเบิกจ่ายโครงการบริการวิชาการแก่สังคมเป็นรูปธรรม เช่น กำหนดเป็นวาระการติดตามรายไตรมาส และในลักษณะเชิงรุกก่อนการกันเงินเหลือมปี

5.2 อภิปรายผล

ผู้วิจัยนำผลการวิจัยที่เป็นประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล โดยอภิปรายเรียงลำดับตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

5.2.1 ผลการประเมินความสำเร็จของโครงการบริการวิชาการแก่สังคม ในระดับผลผลิตบรรลุเป้าหมายเกือบทุกตัวชี้วัด คือ จำนวนโครงการที่ได้รับทุนจากโครงการบริการวิชาการแก่สังคม จำนวนผู้รับบริการโครงการบริการวิชาการแก่สังคม จำนวนโครงการบริการวิชาการที่แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด และความพึงพอใจของผู้รับบริการในกระบวนการให้บริการยกเว้นประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อโครงการบริการวิชาการแก่สังคม ร้อยละ 73.85 ไม่บรรลุเป้าหมายเพราะต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 80

จากการศึกษารายละเอียดประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณที่ไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดนั้น น่าจะมีสาเหตุมาจากแผนงานที่ 1 แผนงานที่ 11 และแผนงานที่ 3 ซึ่งอภิปรายได้ดังนี้

1. แผนงานที่ 11 แผนงานโครงการหนึ่งมหาวิทยาลัยหนึ่งจังหวัดแผนงานมีการเบิกจ่ายน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 24.95 ประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณของแผนงานนี้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความไม่ชัดเจนของนโยบายของมหาวิทยาลัยและวัตถุประสงค์ของโครงการในแผนงานดังกล่าวที่ระบุว่าแผนงานโครงการหนึ่งมหาวิทยาลัยหนึ่งจังหวัด คือ โครงการบริการวิชาการแก่สังคมที่มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อให้สังคม ชุมชนได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆ จากผลงานที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ วิจัยของมหาวิทยาลัยที่ส่งผลให้ปัญหาและความจำเป็นของชุมชนได้รับการแก้ไข ทำให้การดำรงชีวิตของคนในชุมชนได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน และ 2) คณาจารย์ บุคลากรและนักศึกษาได้เรียนรู้ พัฒนาตนเอง แก้ปัญหาแบบบูรณาการ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแบบครบวงจร ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ค่อนข้างกว้างและไม่ชัดเจน ส่งผลต่อการกำหนดกิจกรรมและเป้าหมายในการดำเนินงาน และการเบิกจ่ายงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ที่ระบุว่าแนวคิดว่าการกระทำใดย่อมมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนหรือถ้ายังไม่ชัดเจน ผู้เกี่ยวข้องก็ต้องอภิปรายหาข้อสรุปจนชัดเจนก่อน โดยมีความเชื่อว่าวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างชัดเจนรัดกุมและจำเพาะเจาะจงแล้ว จะเป็นแนวทางที่ดีในการประเมินภายหลัง เนื่องจากการเน้นความชัดเจนของวัตถุประสงค์ซึ่งมีจุดเด่นคือมีความสะดวกและชัดเจนในการประเมิน แต่อย่างไรก็ตามถ้าวัตถุประสงค์ไม่ชัดเจนก็จะมีปัญหาในการประเมิน หรือถ้าวัตถุประสงค์ชัดเจนแล้วก็ยังคงประสบปัญหาเรื่องการกำหนดเกณฑ์ที่ใช้เปรียบเทียบกับเป็นเกณฑ์มาตรฐาน ได้รับการยอมรับหรือไม่ เนื่องจากยังมีความเป็นอัตวิสัย สูง รวมทั้งการที่ประเมินยึดจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์เป็นหลักจะทำให้ละเลยสิ่งอื่นๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ทำให้สารสนเทศที่ได้จากการประเมินมีจำกัด ดังนั้นผู้ประเมินจึงต้องพิจารณาว่าวัตถุประสงค์ของโครงการจะต้องชัดเจน สามารถปฏิบัติได้และวัดได้ หากปัญหามีเรื่องวัตถุประสงค์โครงการวัตถุประสงค์ที่เขียนกว้างเกินไป วาดฝันสูงปฏิบัติให้สำเร็จได้ยาก หรือมีแนวโน้มการดำเนินการไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์โครงการ การประเมินอาจจะต้องพิจารณาปรับปรุงแบบประเมินใหม่

2. แผนงานที่ 1 แผนงานบริการวิชาการแก่สังคมตามยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีประสิทธิภาพการเบิกจ่าย ร้อยละ 56.29 สาเหตุในการใช้จ่ายงบประมาณต่ำกว่าเกณฑ์อาจเป็นผลมาจากการที่

มีจำนวนโครงการในแผนงานนี้มากที่สุด คือ 36 โครงการ และเป็นโครงการที่มีลักษณะเป็นการเผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อต่างๆ เช่นเว็บไซต์ e-Learning สื่อออนไลน์ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือ โดยกลุ่มหน่วยงานที่รับผิดชอบส่วนใหญ่ คือ สำนัก/สถาบัน/ศูนย์ รับผิดชอบโครงการในแผนงานนี้ถึง 33 โครงการ ซึ่งผู้รับผิดชอบโครงการส่วนใหญ่มีงานประจำตามพันธกิจของหน่วยงานอยู่แล้วจึงอาจทำให้โครงการบริการวิชาการแก่สังคมไม่แล้วเสร็จตามกำหนด และไม่สอดคล้องตามนโยบายของโครงการบริการวิชาการแก่สังคม ซึ่งได้รับงบประมาณแผ่นดินจะต้องเป็นโครงการดำเนินการให้แล้วเสร็จในปีงบประมาณ

3. แผนงาน 3 แผนงานส่งเสริมงานวิจัยไปสู่การให้บริการวิชาการแก่สังคม (โครงการใหม่) มีประสิทธิภาพการเบิกจ่ายร้อยละ 76.28 สาเหตุการเบิกจ่ายไม่บรรลุเป้าหมายร้อยละ 80 เนื่องจากแผนงานที่ 3 เป็นการวิจัยกำหนดการเบิกจ่ายเงินเป็นงวด คืองวดที่ 1 ร้อยละ 30 งวดที่ 2 ร้อยละ 40 และงวดสุดท้ายร้อยละ 30 จากข้อมูลการใช้งบประมาณ พบว่า โครงการวิจัยจำนวน 11 โครงการมีความก้าวหน้าในการดำเนินการ เนื่องจากมีการใช้จ่ายและเบิกจ่ายเงินงวดร้อยละ 76.28 เกินกว่าเกณฑ์การเบิกเงินงวด 2 งวด คือ ร้อยละ 70 แสดงว่า มีบางโครงการที่ดำเนินการวิจัยแล้วเสร็จสามารถเบิกเงินงวดสุดท้ายได้ ดังนั้น แผนงานที่ 3 จึงมีสภาพในการใช้จ่ายงบประมาณมีเหตุผลพอประมาณ แต่หากปรับเลื่อนระยะเวลาการเปิดรับข้อเสนอและพิจารณาให้ทุนให้เร็วขึ้นก็จะทำให้การดำเนินการและการเบิกจ่ายเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณได้ เพื่อเป็นการแก้ไขและปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่สถาบันวิจัยและพัฒนาควรเลื่อนระยะเวลาการเปิดรับข้อเสนอและพิจารณาให้ทุนให้เร็วขึ้น กองแผนงานควรจะให้ข้อมูล นโยบายเกี่ยวกับแผนงานบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยและการจัดสรรงบประมาณโครงการบริการวิชาการแก่สังคมประจำปีประมาณเดือนมิถุนายน สำหรับแผนงานที่ 11 แผนงานโครงการหนึ่งมหาวิทยาลัยหนึ่งจังหวัด มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบาย เป้าหมาย เกณฑ์ และการกำกับติดตามเป็นรูปธรรมให้ชัดเจน

5.2.2 การบูรณาการงานวิชาการแก่สังคมกับการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย โครงการบริการวิชาการแก่สังคมประจำปี 2555 ของมหาวิทยาลัยที่มีการบูรณาการกับการเรียนการสอนมี 5 แผนงาน คือ แผนงานที่ 1 แผนงานที่ 2 แผนงานที่ 3 แผนงานที่ 5 และแผนงานที่ 7 มีผลการดำเนินการในการบูรณาการกับการเรียนการสอน ร้อยละ 31.01 ต่ำกว่าเกณฑ์จึงไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนโยบายของมหาวิทยาลัยที่กำหนดให้มีการบูรณาการบริการวิชาการแก่สังคมกับการเรียนการสอนยังไม่เป็นรูปธรรม และมีลักษณะกว้างเกินไป รวมทั้งขาดกลไกในการติดตามการนำไปบูรณาการ ซึ่งจากแนวคิดของไทเลอร์ได้ระบุว่าหากวัตถุประสงค์โครงการกว้างเกินไปอาจทำให้การปฏิบัติให้สำเร็จได้ยาก หรือมีแนวโน้มการดำเนินการไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์โครงการ

จากปัญหาดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถอดกิจกรรมบริการวิชาการแก่สังคมสู่ตัวบ่งชี้ได้แก่ ศูนย์ประสานงานการประกันคุณภาพการศึกษา และกองแผนงานควรหารือร่วมกันในการกำหนดรายละเอียดเกณฑ์ที่เป็นรูปธรรม วิธีการจัดเก็บข้อมูลได้จริง และหลักฐานประกอบการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานที่ชัดเจน และแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้รับผิดชอบโครงการทราบและปฏิบัติ

สำหรับการบูรณาการกับการวิจัยซึ่งมีสถาบันวิจัยและพัฒนาเป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบแผนงานที่ 3 ควรกำหนดแนวทางในการบูรณาการการบริการวิชาการแก่สังคมกับการวิจัยให้ชัดเจน ปรับแก้ไขแบบฟอร์มและจัดประชุมชี้แจงให้กับผู้รับผิดชอบโครงการเป็นประจำทุกปี และการบูรณาการกับการเรียนการสอน กองแผนงานควรกำหนดการบูรณาการงานวิชาการแก่สังคมกับการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยเป็นเงื่อนไขให้ผู้ขอรับงบประมาณหรือผู้รับผิดชอบโครงการต้องระบุให้ชัดเจนว่าโครงการบริการวิชาการแก่สังคมที่จะดำเนินการจะมีการบูรณาการกับการเรียนการสอนในชุดวิชาใด บูรณาการอย่างไร และกำหนดให้ต้องรายงานผลการบูรณาการหลังการดำเนินการโครงการ

5.2.3 การบูรณาการโครงการบริการวิชาการแก่สังคมกับการวิจัยของมหาวิทยาลัย แผนงานที่ 3 แผนงานการส่งเสริมงานวิจัยไปสู่การให้บริการวิชาการแก่สังคม (โครงการใหม่) มีผลการดำเนินการในการบูรณาการกับการวิจัย ร้อยละ 27.27 ต่ำกว่าเกณฑ์ จึงไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เนื่องจากนโยบายของมหาวิทยาลัยที่กำหนดให้มีการบูรณาการบริการวิชาการแก่สังคมกับการวิจัยยังไม่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม รวมทั้งขาดกลไกในนำไปปฏิบัติ สถาบันวิจัยและพัฒนาซึ่งเป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบแผนงานดังกล่าว ไม่ได้กำหนดเงื่อนไขให้มีการบูรณาการการวิจัยกับการบริการวิชาการในรอบปีงบประมาณที่อนุมัติทุน

จากปัญหาดังกล่าว และเพื่อให้มีโครงการบริการวิชาการแก่สังคม อิงรูปแบบการวิจัยในแผนงานที่ 3 มีความหลากหลายในศาสตร์ต่างๆ สถาบันวิจัยและพัฒนาในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบควรประชาสัมพันธ์ให้คณาจารย์สาขาวิชาต่างๆ ได้ทราบปฏิทินการเปิดรับข้อเสนอ เพื่อจะได้มีเวลาในการศึกษาความต้องการบริการวิชาการแก่สังคม พื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย เพื่อพัฒนาโครงการบริการวิชาการแก่สังคม อิงรูปแบบการวิจัยตามแผนงานที่ 3

5.2.4 การประเมินความสำเร็จของโครงการบริการวิชาการแก่สังคมตามตัวชี้วัดระดับผลลัพธ์ ในการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ และ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ/หน่วยงาน/องค์กรที่รับบริการ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ แต่อย่างไรก็ตาม พบว่า 1) ขาดการติดตามการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ภายหลังการบริการวิชาการแก่สังคม ส่วนมากเป็นการสอบถามความคิดเห็นเมื่อสิ้นสุดการให้บริการ จึงทำให้ไม่สามารถสะท้อนการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างแท้จริงโดยมีหลักฐานเชิงประจักษ์รองรับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่เป็นประเภทการจัดฝึกอบรม / สัมมนา/ เสวนา/ ดุจงาน ถึงร้อยละ 78.98 การสอบถามข้อมูลความพึงพอใจ การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ส่วนมากใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นในเชิงปริมาณเท่านั้น ยังขาดการติดตามการประเมินพฤติกรรมว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเมื่อกลับไปปฏิบัติงานหรือไม่ หรือมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับบริการหลังเข้ารับการจัดฝึกอบรมว่าเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่ มีการนำความรู้ และทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้มากน้อยเพียงไร ซึ่งควรเก็บข้อมูลทั้งจากผู้รับบริการและผู้ร่วมงานด้วย โดยผู้รับผิดชอบโครงการอาจนำรูปแบบการประเมินของ เคิร์กแพททริคมาประยุกต์ใช้ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้บริการในโครงการบริการวิชาการแก่สังคมตอบแบบประเมินฯ

มีความเป็นอัตวิสัยสูง ผลการประเมินการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ และ ความพึงพอใจของผู้รับบริการจึงอาจมีความเชื่อถือได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น สอดคล้องกับแนวคิดของไทเลอร์ที่ระบุว่าแม้ว่าวัตถุประสงค์ชัดเจนแล้ว ก็ยังประสบปัญหาเรื่องการกำหนดเกณฑ์ที่ใช้เปรียบเทียบว่าเป็นเกณฑ์มาตรฐานด้วย

จากปัญหาดังกล่าว การถอดเป้าหมายระดับผลผลิตและเป้าหมายระดับผลลัพธ์ในระดับแผนงานต้องชัดเจนโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กองแผนงานและศูนย์ประสานงานการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งควรมีการประสานงานและกำหนดให้ชัดเจนว่าต้องการข้อมูล หลักฐานอะไรบ้างตามตัวชี้วัด และผู้รับผิดชอบโครงการจะต้องดำเนินการและจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน เช่น การสำรวจความคิดเห็น ความคาดหวังของผู้รับบริการวิชาการแก่สังคม การมีส่วนร่วม การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ และการติดตามผล เป็นต้น และกำหนดให้ผู้รับผิดชอบโครงการระบุการรายงานผลการดำเนินการให้ชัดเจนตั้งแต่ขั้นตอนการส่งแบบขอเสนอโครงการ รวมถึงการติดตามเป้าหมายระดับผลลัพธ์เป็นรูปธรรมโดยมีหลักฐานเชิงประจักษ์ ซึ่งอาจจะเป็นเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพได้

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) เนื่องจากการประเมินนี้ เป็นการประเมินภายหลังเมื่อสิ้นสุดการวิจัยไประยะหนึ่งแล้ว จึงทำให้มีปัญหาในการเก็บรวบรวมข้อมูลบางประเด็นจากผู้รับบริการเพราะเป็นการเก็บข้อมูลซึ่งผู้รับบริการลืมไปแล้ว ทำให้มีปัญหาในด้านความน่าเชื่อถือของข้อมูลในส่วนดังกล่าว ประกอบกับการรายงานข้อมูลเชิงปริมาณในระบบ e-Social ของกองแผนงาน ของบางโครงการยังมีข้อสงสัยในผลการรายงาน ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรมีกลไกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างการดำเนินโครงการบริการวิชาการแก่สังคม เช่น ควรมีคณะทำงานติดตามระหว่างการดำเนินโครงการบริการวิชาการแก่สังคม มีการเยี่ยมชมกิจกรรมการจัดบริการวิชาการแก่สังคม รวมทั้งการติดตามภายหลังการจัดบริการวิชาการแก่สังคมเสร็จสิ้นไประยะหนึ่งแล้ว แต่ไม่ควรทิ้งเวลาในการติดตามผลนานเกินไป

2) ควรมีการจัดทำคู่มือโครงการบริการวิชาการแก่สังคมที่ครอบคลุมทุกกิจกรรม เพื่อให้ผู้รับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานและรายงานโครงการบริการวิชาการแก่สังคม

3) มหาวิทยาลัยควรประเมินโครงการบริการวิชาการแก่สังคมอย่างต่อเนื่อง และควรใช้ผลการประเมินโครงการบริการวิชาการแก่สังคมเพื่อประกอบการตัดสินใจในการจัดทำแผนแม่บทโครงการบริการวิชาการแก่สังคม แผนประจำปีในการจัดบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยต่อไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรใช้รูปแบบการประเมินโครงการบริการวิชาการแก่สังคมครั้งต่อไปที่หลากหลาย สอดคล้องกับกิจกรรมการให้บริการวิชาการแก่สังคม ประเภทโครงการบริการวิชาการแก่สังคม รวมทั้งครอบคลุมทุกขั้นตอนของโครงการบริการวิชาการแก่สังคม ตั้งแต่เริ่มต้นการจัดทำแผนงาน การจัดสรรงบประมาณ การดำเนินการ การประเมินและการติดตามผลการประเมินเพื่อการปรับปรุง อาทิ การใช้แนวคิดอื่นการประเมินโครงการที่เน้น

การตัดสินใจ (CIPP) ของ สตีฟเฟิลปีม ก่อนเริ่มดำเนินงานโดยประเมินบริบทประเมิน การประเมินปัจจัยนำเข้า เพื่อตรวจสอบความพร้อมด้านทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการทั้งปริมาณและคุณภาพ ระบบบริหารจัดการที่วางแผนไว้ ประเมินระหว่างดำเนินงานโครงการ หรือประเมินกระบวนการเพื่อศึกษาจุดอ่อนจุดแข็ง ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ สาเหตุที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินโครงการตามแผนได้ และประเมินหลังสิ้นสุดโครงการ

2) สำหรับการประเมินโครงการบริการวิชาการแก่สังคมที่เป็นประเภทการจัดฝึกอบรม ควรนำรูปแบบการประเมินประสิทธิภาพการอบรมของเคิร์กแพททริก (Kirkpatrick) มาประยุกต์ใช้ในการประเมิน เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการจัดทำบริการวิชาการแก่สังคมต่อไปในประเด็นว่าผู้รับบริการได้นำความรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับจากบริการวิชาการแก่สังคมไปใช้อย่างไร และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีผลกระทบอย่างไร

